

Michal HOMOLA

ORCID: 0000-0002-1918-9646

Univerzita Komenského v Bratislave

Public service interpreting: een globaal en lokaal overzicht van de recente ontwikkelingen

Abstract

This article deals with the topic of public service interpreting (PSI) in a global, but also local context. Research on PSI is a rapidly developing and significant subdiscipline of translation and interpreting studies, which is attracting more attention due to the recent global migration situation and discussions about the human rights of refugees and minority communities. The first part of the article briefly introduces and defines the term PSI as well as analyses some distinctive features of this field of translatology. The following section describes, in short, the historical development in public service interpreting (PSI) research and mentions some current trends and the most frequent topics and contexts of the applied research. The last part presents the author's own research, focusing on the situation in PSIT in Slovakia and on systematic problems in this area.

Keywords: public service interpreting, community interpreting, translatology, role of the interpreter.

1. Inleiding

Anno 2020, in tijden van wereldwijd stijgende migratie en globalisatie, krijgt het tolken voor publieke instellingen die zich bezighouden met inburgering en inclusie, steeds meer aandacht. Dit onderzoek beperkt zich niet tot het tolken voor exclusieve gemeenschappen zoals voor minderheden of asielzoekers, maar richt zich met name op de maatschappelijke en institutionele communicatieaspecten in publieke instellingen. De nadruk wordt vooral gelegd op het proces van institutionalisering en professionalisering van *public service interpreting* (PSI). Het onderzoek heeft zich van de oorspronkelijke statische en prescriptieve fase ontwikkeld naar een dynamisch en interdisciplinair onderzoek met een focus op interculturele aspecten.

2. Afbakening van het begrip

In het eerste deel van dit artikel wordt het begrip sociaal tolken (*public service interpreting – PSI*) afgebakend en de ontwikkeling ervan nader beschreven. In dit artikel wordt de Engelse term *public service interpreting* gebruikt, in plaats van de Nederlandstalige term *sociaal tolken*, omdat wij van mening zijn dat deze term semantisch meer transparant en breder is. In de Nederlandse en vooral in de Vlaamse context wordt de term sociaal tolken alleen beschouwd als het tolken in het kader van sociale en gezondheidszorg, maar de focus van dit onderzoek is breder en omvat alle soorten publieke instellingen. Daarom vinden wij de Engelse term meer passend voor deze context.

In samenhang met de term *public service interpreting (PSI)* kan er worden vastgesteld dat het in de internationale context om een relatief nieuwe term gaat, die vooral in de Engelstalige context de oorspronkelijke benaming *community interpreting* begint te vervangen.

De term *community interpreting* begon zich in de jaren 70 van de 20ste eeuw af te bakenen. In deze periode werd hiermee verwezen naar het tolken voor een bepaalde groep of gemeenschap in de samenleving, in tegenstelling tot *conference interpreting*, dat op een internationaal niveau, meestal onder vertegenwoordigers van een specifieke sector, verloopt (Chesher 1997). Het ontstaan van de term *community interpreting* vloeide voort uit de algemene trend van de systematisering van de vertaal- en tolkwetenschap en diende min of meer als aanvulling op het begrip *conference interpreting*.

Terwijl de oorspronkelijke term verwees naar het tolken voor een specifiekere context, kunnen wij bij de term *public service interpreting and translation (PSIT)* over een verplaatsing van focus spreken. De context werd van een relatief afgesloten specifieke context uitgebreid naar de publieke sector. Hiermee hangt het belangrijkste doel van *PSI* nauw samen; namelijk communicatie mogelijk maken van en met de publieke instellingen en met personen die de officiële taal van de staat of het taalgebied niet op voldoende niveau beheersen.

Het spectrum van publieke instellingen, waarvoor er vertaald en getolkt wordt, is heel breed. Hieronder vallen alle instellingen van het rechtssysteem, van de gezondheids- en sociale zorg, onderwijs- en overheidsinstellingen et cetera. Maar ook bij anderstalige communicatiepartners kunnen wij over een relatief grote heterogeniteit spreken. Hier kan het gaan om etnische minderheden of migranten, maar ook om toeristen of personen met een ernstige, voornamelijk auditieve beperking.¹ Omdat de doelgroep van *PSI* zo breed en heterogeen is en hetzelfde ook geldt voor het spectrum van mogelijke communicatieve situaties, is het moeilijk om de term *public service interpreting* eenduidig te definiëren.

---

¹ Ook het tolken naar en uit de gebarentaal hoort tot deze subdiscipline.

Ondanks dit feit is er geprobeerd om enkele basiskennmerken van *PSI* te noemen, die kunnen ondersteunen om het begrip beter af te bakenen.

Als een van de belangrijke kenmerken van *PSI* kunnen wij zeker de term *intrasocialiteit* beschouwen (Pöchhacker 2004). Zoals al bij de afbakening van de doelgroep van *PSI* geconstateerd werd, wordt hier de communicatie mogelijk gemaakt tussen vertegenwoordigers van publieke instellingen en leden van een bepaalde minderheid. Deze communicatie verloopt binnen bepaalde maatschappelijke structuren en in het kader van de wet- en regelgeving van een bepaald land of taalgebied. Als de dichotomie tussen *PSI* en conferentietolken wordt toegepast, kan er worden vastgesteld dat het bij het conferentietolken omgekeerd is. De conferentietolken maken namelijk communicatie mogelijk tussen vertegenwoordigers van meerdere maatschappelijke systemen op supranationaal niveau (Mikkelson 1996).

Een tweede kenmerk van *PSI* is een ongelijke machtsverhouding tussen de beide partijen. Aan de ene kant staan hier vertegenwoordigers van de publieke sector (ambtenaren, artsen, rechters, leraren), aan de andere kant vertegenwoordigers van een allochtone gemeenschap (b.v. vluchtelingen, leden van etnische minderheden). Rudvin (2005) vermeldt in dit verband vijf basisfactoren, die deze disbalans veroorzaken:

1. Een individu wil de diensten van een bepaalde instelling gebruiken, en de vertegenwoordiger van deze instelling beslist of en op welke manier hem/haar deze diensten worden verleend.

2. De vertegenwoordiger van de publieke instelling neemt de rol van een deskundige aan, terwijl het bij de persoon, die de dienst aanvraagt, meestal over een leek gaat.

3. De arts/rechter/ambtenaar heeft meestal een hoger maatschappelijk aanzien dan een migrant/allochtoon, hoewel dit ook van de culturele achtergrond en culturele stereotypen afhangt.

4. De aanvrager van de dienst bevindt zich vaak in een uiterst kwetsbare positie en de beslissingen van de andere communicatiepartner kunnen zijn/haar toekomst of gezondheid radicaal beïnvloeden.

5. De vertegenwoordiger van de publieke sector is een persoon die zijn/haar beroep uitoefent, waarvoor hij/zij betaald krijgt.

Bovendien moeten ook de factoren van de meerderheids- en minderheidstaal en cultuur vermeld worden, wat de ongelijke machtsverhouding tussen de beide partijen in de communicatie alleen maar scherper maakt. Hier moet de tolk ook rekening mee houden, en zijn taak is dus niet alleen de talige of culturele verschillen te overbruggen, maar heeft ook te maken met de interpersoonlijke ongelijkheid (Pöchhacker 2008). Deze ongelijkwaardige relatie tussen de communicatiepartners kan een wezenlijke invloed hebben op het verloop van de communicatie. Het gaat hier niet om een gereguleerde, over het algemeen rustige communicatie op een wetenschappelijke conferentie of tussen handelspartners,

maar om emotionele, vaak hectische en chaotische dialogen. Hierbij respecteren de partijen tijdens het communiceren elkaar vaak niet en zijn niet in staat om de boodschap van de andere partij bij een woord-voor-woordvertolking zonder toevoegingen of uitleg van de tolk te begrijpen.

3. Algemene trends in het *PSI*-onderzoek

In vergelijking met het conferentietolken wordt op het gebied van *PSI* minder aandacht besteed aan cognitieve, neurolinguïstische of neurofysiologische aspecten zoals geheugen, analyse van de tekst of anticipatie van de informatie. Daarentegen wordt de perceptie van de rol van de tolk en andere communicatiepartijen binnen het tolkproces benadrukt en de daarmee samenhangende ethische problemen, verwachtingen van de partijen van de communicatie en de professionalisering en institutionalisering van *PSI* (Jacobsen 2009). Het *PSI*-onderzoek heeft zich volgens Rudvin (2006) geleidelijk ontwikkeld van de oorspronkelijke prescriptieve aanpak naar een meer realistische, veelomvattende aanpak met aandacht voor de complexiteit van dit soort tolkopdrachten. Vargas-Urpi (2012) benadrukt het interdisciplinaire karakter van het onderzoek in sociaal tolken. Tegenwoordig is *PSIT* niet alleen object van de vertaal- en tolkwetenschap, maar het wordt in hoge mate ook door andere disciplines beïnvloed, zoals toegepaste taalkunde, sociologie, antropologie, psychologie of communicatietheorieën.

De interesse van vertaal- en tolkwetenschappers in het tolken en vertalen in de publieke sector begon zich in vergelijking met andere subdisciplines van de vertaalwetenschap relatief laat te ontwikkelen. De eerste wetenschappelijke analyses van het proces van *PSIT* gaan terug naar de jaren 60 en 70. In die periode werden vooral in de Verenigde Staten enkele artikelen gepubliceerd die het nut van de professionalisering van vertalers en tolken voornamelijk binnen de gezondheidszorg benadrukten (zie Richie 1964; Bloom, Hanson, Frires & South 1968 of Marcos 1979). In die periode werden namelijk, vooral bij het verlenen van tolkdiensten, de zogenaamde ad hoc tolken zonder een professionele opleiding en werkervaring op dit terrein gebruikt. Gelijksortige onderzoeksinitiatieven werden later (in de jaren 80) ook binnen de juridische sector in de VS en Australië gelanceerd. In beide gevallen ging het alleen om individuele onderzoeksprojecten die onder elkaar niet gecoördineerd werden. De deskundigen kregen te maken met grote gezondheidsrisico's, vertraging van juridische procedures en het gevaar van schending van rechten van de partijen. Dit hing samen met het inzetten van ongetrainde tolken in de publieke sector.

Over een systematische belangstelling voor het tolken voor publieke instellingen kunnen wij echter pas in de jaren 90 spreken. Een doorbraak in de hierboven beschreven situatie werd pas bereikt door de eerste Critical Link-conferentie

die in het jaar 1995 in de Canadese stad Orillia plaatsvond, en die zich uitsluitend met de problematiek van *PSIT* bezighield. Het was ook de eerste keer dat het gebied van sociaal tolken (*community interpreting*) als een zelfstandige en aparte subdiscipline van de vertaal- en tolkwetenschap werd afgebakend (Hertog & Van der Veer 2006).

In Europa hebben vooral twee initiatieven een belangrijke rol gespeeld bij de professionalisering van *PSIT*: het eerste was de oprichting van het netwerk van tolken en vertalers in de publieke sector *ENPSIT*, dat niet alleen professionele vertalers en tolken of academici verenigt, maar ook vertegenwoordigers van publieke instellingen en van overheden. Deze organisatie werd in 2013 in België opgericht en de belangrijkste taak ervan is het creëren en controleren van internationale standaarden voor het verlenen van vertaal- en tolkdiensten binnen de publieke sector.

Het tweede doorslaggevende initiatief op dit gebied was ongetwijfeld de publicatie van de internationale norm ISO 13611:2014, waardoor de basisprincipes en aanbevelingen voor het uitoefenen van het beroep van *PSIT* worden bepaald. Deze norm bevat ook een opsomming van de belangrijkste rechten en plichten van personen en instellingen die vertaal- en tolkdiensten verlenen en deze gebruiken.

4. Thematisch overzicht van het onderzoek

Qua context wordt het onderzoek van *PSI* voornamelijk toegespitst op medisch en juridisch gebied. Dat is ook logisch, omdat in deze twee contexten ook het grootste aantal opdrachten wordt uitgevoerd. Medische zorg is een uiterst heterogeen gebied, met een breed spectrum van communicatieve situaties en daarom is ook het spectrum van de onderzochte thema's relatief breed. Als er toch een lateraal aspect op dit terrein genoemd zou moeten worden, dan zou dat het thema van kwaliteit zijn: kwaliteit van vertaling/vertolking, kwaliteit van de prestatie, kwaliteit van communicatie en van de zorg, maar zeker ook gelijkheid in de toegang tot de medische zorg voor iedereen (Pöchhacker 2006).

Een specifiek kenmerk van deze context is een hoge mate van intimiteit en vertrouwelijkheid van de informatie die hier wordt vertolkt, wat ook bij het onderzoek in overweging moet worden genomen. De toegang tot deze soort informatie is tamelijk problematisch, wat het onderzoek moeilijker maakt dan in andere contexten. Ook de omgang met zulke gegevens moet aan strenge regels onderhevig worden gemaakt (Vargas-Urpi 2012).

Ook de juridische context is relatief heterogeen. In dit onderzoek wordt onder de juridische context het gerechtstolken, tolken in het kader van politieonderzoek en van asielprocedure verstaan. Al deze terreinen worden volgens Hale (2007) door bepaalde karakteristieke kenmerken verbonden:

1. ze worden binnen het rechtssysteem van een bepaald land verankerd;
2. in alle drie de contexten worden gelijksoortige juridische concepten gehanteerd;
3. ze hebben een gezamenlijke lexicaal-stilistische basis van het communicatief discours.

Door een relatief stabiel karakter van het juridische discours wordt ook de classificering, analyse en verwerking van de gegevens in het onderzoek op dit gebied vergemakkelijkt. Ook de toegankelijkheid van de informatie is in deze context over het algemeen beter dan bij de medische zorg. Dat is een van de redenen waarom het onderzoek op het gebied van juridisch discours tegenwoordig binnen de vertaal- en tolkwetenschap relatief populair is.

Thematisch gezien zijn studies op dit gebied voornamelijk toegespitst op de analyse van het specifieke discours van de rechtspraktijk en politieverhoren en hun invloed op het tolkproces. Ook staat de problematiek van de rol van de tolk binnen een proces of verhoor en de hiermee samenhangende training en professionalisering van tolken in de juridische sector centraal.

Daarnaast neemt het thema van de evaluatie van de kwaliteit een belangrijke positie in in het onderzoek. Op dit aspect werd aandacht gevestigd in het internationale project *Qualitas: Assessing LI Quality through Testing and Certification* dat tussen de jaren 2011 en 2014 verliep. Het hoofddoel van dit project was om een controlemechanisme te ontwikkelen voor het evalueren van de kwaliteit van het tolken in de juridische context (zie Giambruno 2016).

Een ander internationaal onderzoeksproject, *AVIDICUS*, werd gericht op de analyse van kwaliteit en technische parameters van *remote interpreting* via videogesprek (zie Fowler 2013). Dit model van tolken wordt tegenwoordig steeds meer gebruikt en krijgt daardoor steeds meer ruimte in het onderzoek. In het kader van het *AVIDICUS*-project werden bijvoorbeeld de prestaties en de kwaliteit van het afstandstolken in vergelijking met het *face-to-face*-tolken beoordeeld.

Er wordt ook steeds meer aandacht besteed aan de context van asielprocedures. De belangrijkste reden hiervoor is zeker de globale stijging van migratie. Dit is ook het terrein waarop de ongelijkheid tussen de communicatiepartners het meest zichtbaar is. De beslissing over het verlenen of weigeren van asiel kan het leven van een migrant radicaal beïnvloeden. De interculturele aspecten en persoonlijke emoties spelen hierbij een belangrijke rol, wat een hoge mate van professionaliteit van de tolk vereist (zie Kolb & Pöchhacker 2008 of Pöllabauer 2012).

Naast de vermelde contexten wordt in het kader van het *PSI*-onderzoek relatief veel aandacht besteed aan de competenties en de rol van de tolk en de daarmee verbonden ethische vragen. Is de tolk bevoegd om in de loop van de communicatie een interventie te plegen? Mag hij onder bepaalde omstandigheden de inhoud van een uiting aanpassen en indien ja, in welke mate? Ligt het binnen zijn/haar

competenties om op potentiële discriminatie van één of meerdere communicatiepartners te wijzen?

Terwijl het vroeger een vaste norm was dat de tolk verplicht werd om de inhoud en vorm van een boodschap zo exact mogelijk naar de doeltaal te transponeren, is deze situatie tegenwoordig onder invloed van de functionalistische aanpak veranderd en wordt steeds meer het interculturele aspect in overweging genomen. Vooral op het gebied van *PSI* wordt de tolk als een soort intercultureel bemiddelaar beschouwd, die onder bepaalde omstandigheden ook een meer actieve rol binnen de communicatie kan spelen. De meeste auteurs benadrukken echter dat het absoluut noodzakelijk is dat de tolk altijd neutraal en professioneel blijft. De meningen over de rol van de tolk variëren van land tot land en van instelling tot instelling en daardoor ontstaat veel ruimte voor diepgaand onderzoek op lokaal, maar ook globaal niveau.²

5. Eigen onderzoek

In het laatste deel van dit artikel wil ik graag mijn eigen onderzoeksproject presenteren dat de situatie op het gebied van *PSI* in Slowakije in kaart brengt. Er moet namelijk geconstateerd worden dat er in Slowakije maar weinig onderzoek op dit terrein werd uitgevoerd. Er werden enkele individuele onderzoeksprojecten gerealiseerd, vooral aan de Universiteit van Prešov en aan de Comenius Universiteit in Bratislava, die meestal een antropologisch of vertaal- en tolkwetenschappelijk karakter hadden.

Aan de Filosofische Faculteit van de Universiteit van Prešov werd onder leiding van J. Opalková vanaf het jaar 2011 het project *Sociaal tolken in de nieuwe maatschappelijke situatie in Slowakije* uitgevoerd. Het project werd voornamelijk op de opleiding van toekomstige sociaal tolken en op het ontwikkelen van actueel terminologisch studiemateriaal gericht. Het belangrijkste resultaat van dit initiatief was de combinatie van een leerboek, een oefenboek en een terminologisch woordenboek voor het sociaal tolken (zie Opalková 2013a, 2013b, 2013c).

Aan de Filosofische Faculteit van de Comenius Universiteit doceert H. Tužinská, die haar aandacht op het onderzoek van etnografische en mensenrechtelijke aspecten van het sociaal tolken richt. Zij analyseert vooral de actuele situatie in Slowakije in de context van het tolken voor migranten. Haar publicatie *Otázky opisu a prekladu* (2010) kan als een algemeen handboek worden beschouwd, niet alleen voor vertalers of tolken, maar ook voor vertegenwoordigers van openbare instellingen of NGO's, waarin antropologische en etnografische perspectieven op het interviewen van asielaanvragers worden toegepast. In de publicatie *Komunikácia s cudzincami: právne dôsledky tlmočenia* (Communicatie met vreemdelingen:

² Zie Cambridge 2002; Inghilleri 2006; Salaets & Van Gucht 2008 of Kaczmarek 2016.

rechtsgevolgen van het tolken, vert. MH) (2011) presenteert zij de resultaten van een vergelijkend onderzoek naar de actuele stand van de verleende tolkdiensten voor vreemdelingen door openbare instellingen in de V4-landen en in Oekraïne.

Tegenwoordig loopt aan de Afdeling van Neerlandistiek aan de Comenius Universiteit in Bratislava in samenwerking met de universiteiten van Wrocław, Olomouc en Brussel een omvangrijk project genaamd *Professional Accessible Community interpreting – gateway to migrants integration (PACI)* dat zich vooral richt op de didactiek van sociaal tolken (*PSI*).³

De situatie van *PSI* in Slowakije is weliswaar gekenmerkt door een relatief klein aantal migranten, maar dit verandert gestaag onder invloed van de globalisatie binnen de Europese Unie. Traditioneel vormen de grootste doelgroep van *PSI* hier de leden van talrijke etnische minderheden (voornamelijk Hongaars, Romani, Pools of Roetheens). Desondanks bestaat hier geen officiële status van *PSI/community interpreting*. Door de wetgeving wordt alleen het vertalen en tolken in de juridische context afgebakend (voor meer informatie zie Bossaert & Štefková 2019).

Bij het formuleren van de hoofddoelen van mijn onderzoek ben ik uitgegaan van de categorisatie van Hale (2007). Zij heeft de problemen die met *PSI* verbonden zijn in vier hoofdcategorieën ingedeeld. Met name problemen samenhangend met:

- de prestatie van de tolk;
- de communicatieve context;
- de deelnemers aan de communicatie;
- en problemen van een structureel/systematisch karakter.

De focus in mijn onderzoek zal voornamelijk op systematische problemen worden gevestigd. Ik ben ervan overtuigd dat het in kaart brengen en oplossen van deze problemen een basis zal vormen voor de toekomstige institutionalisering en professionalisering van *PSI* in Slowakije. In de eerste fase heb ik zes kernvragen geformuleerd die door middel van een vragenlijst en een aanvullend interview aan vertegenwoordigers van publieke instellingen werden gericht (staatsoverheid, ziekenhuizen, scholen, gemeenten enzovoorts), als ook aan vertegenwoordigers van etnische minderheden. De vragen hadden tot doel om vast te stellen:

- voor wie er binnen de concrete publieke instellingen wordt getolkt,
- op welke manier de tolken worden gekozen en aan welke voorwaarden zij moeten voldoen,
- op welke manier de tolkdiensten worden gefinancierd,
- welke verwachtingen de opdrachtgevers in verband met het werk van de tolk hebben,
- op welke manier de opleiding van *PSI*-tolken in Slowakije gerealiseerd wordt,

---

³ Zie meer op de website van het project <https://www.kgns.info/paci>.

— of er mogelijkheden bestaan voor verdere professionele ontwikkeling van tolken en voor het scholen van de vertegenwoordigers van publieke instellingen om de tolk efficiënt te kunnen inschakelen in eigen procedures?

In de tweede fase van het onderzoek worden de resultaten van dit veldonderzoek geëvalueerd en de belangrijkste systematische problemen van de *PSI* in Slowakije benoemd. Aansluitend worden deze met de situatie en ontwikkeling in andere landen vergeleken. Geïnspireerd door *good practices* uit andere landen kunnen fouten worden vermeden en kan er een effectief en duurzaam systeem worden ontwikkeld voor professionele *PSI*-verlening in Slowakije. Als een van de positieve voorbeelden beschouwen wij zeker België, waar het systeem van opleiding, professionalisering en institutionalisering van sociaal tolken van een hoog niveau is.

Wij verwachten dat binnen ongeveer een jaar de uitkomsten van het onderzoek suggesties zullen leveren om de situatie te verbeteren. In deze fase beschikken wij helaas nog niet over voldoende relevante gegevens om conclusies te kunnen trekken. Wij kunnen echter al nu drie zichtbare tendensen vaststellen:

1. Er bestaat binnen de publieke instellingen in Slowakije geen gestandaardiseerde aanpak voor communicatie met anderstaligen. Elke instelling heeft haar eigen regels op basis waarvan zulke situaties worden opgelost.

2. Veel publieke instellingen (vooral ziekenhuizen) maken nog steeds gebruik van ad hoc tolken, zoals familieleden, vrienden of het personeel van de instelling, of verlenen geen diensten op dit terrein en communiceren met de patiënten “met handen en voeten”.

3. Als er toch professionele tolken worden gebruikt, bestaan er geen ethische of professionele regels waaraan moet worden voldaan. Het kiezen en evalueren van deze tolken is meestal een opdracht van een vertaal- of tolkbureau waarmee de publieke instelling een langdurig contract afgesloten heeft.

6. Conclusie

In dit artikel werd gefocust op *PSI* in lokale en globale context. Actuele tendensen op het terrein van *PSI*-onderzoek werden in kaart gebracht en er werd een korte schets gegeven van de huidige situatie in Slowakije. In het laatste deel van het artikel is de methodologie van het eigen onderzoeksproject gepresenteerd, dat binnenkort data moet leveren die het mogelijk maken om doelgerichte verbeteringsvoorstellen voor de huidige stand van zaken te formuleren.

De vastgestelde tendensen in de eerste fase van het onderzoek tonen aan dat Slowakije een systematische aanpak van *PSI* nodig heeft die de kwaliteit van en toegang tot deze diensten zou verbeteren en daardoor de communicatie van de overheid met migranten zou professionaliseren. Communicatie is namelijk in deze

sector vaak een van de belangrijkste instrumenten die de verlening van overheidsdiensten aan de burger mogelijk maakt.

De realisatie van het praktische onderzoek werd door de *COVID-19*-pandemie aanzienlijk vertraagd. Daarom konden in dit artikel nog geen concrete data uit het veldonderzoek aanboden worden. Meer gedetailleerde uitkomsten uit het onderzoek zullen volgend jaar kunnen worden gepubliceerd.

Bibliografie

- Angelelli, Claudia V. (eds.) (2019): *Healthcare Interpreting Explained*. London/New York: Routledge.
- Berk-Seligson, Susan (2017): *The bilingual courtroom: Court interpreters in the judicial process*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Bloom, M.A., & H.Cw. Hanson, G. Frires en V. South (1966): "The use of interpreters in interviewing". *Mental Hygiene* 50, 214–217.
- Bot, Hanneke (eds.) (2005). *Dialogue Interpreting in Mental Health*. Amsterdam/New York: Rodopi.
- Cambridge, J. (2002): "Interlocutor roles and the pressures on interpreters". In: C. Valero-Garcés & G. Mancho-Barés (eds.), *Community interpreting and translating: new needs for new realities*. Madrid: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alcalá, 119–124.
- Chesher, Terry (1997): "Rhetoric and reality: two decades of community interpreting and translating in Australia". In: S.E. Carr, R. Roberts, A. Dufour & D. Steyn (eds.), *The Critical Link: Interpreters in the Community*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 277–289.
- Elsrud, Torun (2014): "Othering the 'other' in court: Threats to self-presentation during interpreter assisted hearings". *International Journal of Law, Language & Discourse* 4:1, 27–68.
- Fowler, Yvone (2013): *Non-English-speaking defendants in the Magistrates Court: A comparative study of face-to-face and prison video link interpreter-mediated hearings in England* (Phd thesis). Birmingham: Aston University.
- Giambruno, Cynthia (2016): "Quality assessment and political will: a necessary symbiosis". *Language and Law Linguagem e Direito* 3:2, 116–134.
- Hale, Sandra Beatriz (2004): *The Discourse of Court Interpreting*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Hale, Sandra Beatriz (2007): *Community interpreting*. Hamshire: Palgrave MacMillan.
- Hertog, Erik (2015): "Looking back while going forward: 15 years of legal interpreting in the EU". *TRANS: Revista de Traductología* 19:1, 15–31.
- Hertog, Erik, & Bart van der Veen (2006): "Taking Stock: Research and Methodology in Community Interpreting". In: Erik Hertog & Bart van der Veen (eds.), *Linguistica Antverpiensia: New Series* (5). Antwerpen: Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken, 11–17.
- Inghilleri, Moira (2006): "Macro social theory, linguistic ethnography and interpreting research". In: Erik Hertog & Bart van der Veen (eds.), *Linguistica Antverpiensia: New Series* (5). Antwerpen: Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken, 57–68.
- Jacobs, Elizabeth, e.a. (2003): *Language Barriers in Health Care Settings: An annotated bibliography of the research literature*. Woodland Hills, CA: The California Endowment.
- Jacobsen, Benthe (2009): "The community interpreter: a question of role". *Hermes – Journal of language and communication studies* 42, 155–166.

- Kaczmarek, Lukas (2016): "Towards a broader approach to the community interpreter's role. On correspondence between role perceptions and interactional goals". *Interpreting* 18:1, 57–88.
- Kinnunen, Tuija (2010): "Agency, activity and court interpreting". In: Tuija Kinnunen & Kaisa Koskinen (eds.) *Translators' Agency: Tampere Studies in Language, Translation and Culture* (series B 4). Tampere: Tampere University Press, 126–164.
- Kolb, Waltraud, & Franz Pöchhacker (2008): "Interpreting in asylum appeal hearings: Roles and norms revisited". In: David Russell & Sandra Beatriz Hale (eds.), *Interpreting in Legal Settings*. Washington, DC: Gallaudet University Press, 26–50.
- Marcos, Luis R. (1979): "Effects of interpreters on the evaluation of psychopathology in non-English-speaking patients". *American Journal of Psychiatry* 136:2, 171–174.
- Mason, Ian, & Miranda Stewart (2001): "Interactional Pragmatics, Face and the Dialogue Interpreter". In: Ian Mason (eds.) *Triadic Exchanges: Studies in Dialogue Interpreting*. Manchester: St. Jerome Publishing, 51–70.
- Meyer, Bent, & Kristine Bührig (2014): "Interpreting risks: Medical complications in interpreter-mediated doctor-patient communication". *European Journal of Applied Linguistics* 2:2, 233–253.
- Opalková, Jarmila (2013a): *Komunitné tlmočenie*. Prešov: Acta Facultatis PUP.
- Opalková, Jarmila (2013b): *Cvičebnica (Komunitné tlmočenie)*. Prešov: Acta Facultatis PUP.
- Opalková, Jarmila (2013c): *Krátky slovník/Glosár komunitného tlmočníka*. Prešov: Acta Facultatis PUP.
- Pöchhacker, Franz (2004): *Introducing Interpreting Studies*. London/New York: Routledge.
- Pöchhacker, Franz (2006): "Research and Methodology in Healthcare Interpreting". In: Erik Hertog & Bart van der Veen (eds.), *Linguistica Antverpiensia: New Series* (5). Antwerpen: Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken, 135–159.
- Pöllbauer, Sonja (2012): "Community Interpreting". In: C.A. Chapelle (ed.), *The Encyclopedia of Applied Linguistics*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
- Richie, James (1964): "Using an interpreter effectively". *Nursing News* 12, 27–29.
- Rudvin, Mette (2005): "Power behind discourse and power in discourse in community interpreting: the effect of institutional power asymmetry on interpreter strategies". *Revista Canaria de Estudios Ingleses* 51, 159–179.
- Rudvin, Mette (2006): "The Cultural Turn in Community Interpreting: A Brief Analysis of Epistemological Developments in Community Interpreting Literature in the Light of Paradigm Changes in the Humanities". In: Erik Hertog & Bart van der Veen (eds.), *Linguistica Antverpiensia: New Series* (5). Antwerpen: Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken, 21–41.
- Salaets, Heidi, & Jan van Gucht (2008): "Perceptions of a profession". In: C. Valero-Garcés & A. Martín (eds.), *Crossing Borders in Community interpreting. Definitions and dilemmas*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 267–287.
- Štefková, Marketa, & Benjamin Bossaert (2019): "Equity, Quality and Vision – Comparative Analysis of the Practices of Public Service Translation and Interpreting in Slovakia and Flanders". *Fitispos, International journal for Public service Interpreting and Translation* 6:1, 168–182.
- Tužinská, Helena (2010): *Otázky opisu a prekladu: Využitie poznatkov antropológie a etnografie vo vedení a tlmočení interview s imigrantmi*. Bratislava: Stimul.
- Tužinská, Helena (2011): *Komunikácia s cudzincami: právne dôsledky tlmočenia. Porovnanie praktík v krajinách V4: v Poľsku, v Maďarsku, v Česku, na Slovensku a na Ukrajine*. Bratislava: Liga za ľudské práva.
- Vargas-Urpi, Mireya (2012): "State of the Art in Community Interpreting Research: Mapping the Main Research Topics". *Babel* 58:1, 50–72.
- Wadensjö, Cecilia (1998): *Interpreting as Interaction*. London/New York: Longman.